

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Sociální sítě a jejich vliv na každodenní život

Bakalářská práce

2021

Natalie Marková

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Natalie Marková**
Osobní číslo: **H18233**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Téma práce: **Sociální sítě a jejich vliv na každodenní život**
Zadávající katedra: **Katedra sociální a kulturní antropologie**

Zásady pro vypracování

Studentka se ve své bakalářské práci zaměří na oblast sociálních sítí ve spojitosti s dopadem na každodenní život jejich uživatelů. Bude se specializovat na jednu z nejnámějších platforem dnešní doby, kterou je Instagram. Zjistí, jak se tento trend vyvíjel, jaký má vliv na jeho uživatele i co se týče nových trendů a funkcí na této platformě. Dále bude zkoumat pohled informantů na otázku závislosti na sociálních sítích, zda podle nich existuje, co jí způsobuje a jak projevuje. Zaměří se také na otázku identity, tedy jak se liší reálný život informantů od toho na Instagramu. Hlavním cílem bude zjistit, co tato platforma jejím uživatelům přináší, jak je obohacuje či naopak, jestli a jak ji lze využít či zneužít. Studentka bude vycházet z kvalitativního výzkumu, který bude založen na rozhovorech s informanty.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Bauman, Z. 2020. *Tekutá modernita*. Praha: Portál.
Eriksen, T. H. 2008. *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Praha: Portál.
Hendl, J. 2016. *Koalitační výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.
Manovich, L. 2018. *Jazyk nových médií*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
Nutil, P. 2018. *Média, lži a příliš rychlý mozek*. Praha: Grada.
Soukup, V. 2011. *Antropologie: teorie člověka a kultury*. Praha: Portál.
Soukup, M. 2014. *Terénní výzkum v sociální a kulturní antropologii*. V Praze: Karolinum.
Trédez, E. 2018. *Sociální sítě – a to funguje jak?: všechno, co vás zajímá, když jste online*. Praha: Svojtka & Co.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Tomáš Retka, Ph.D.**
Katedra sociální a kulturní antropologie

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2020**

Termín odevzdání bakalářské práce: **21. dubna 2021**

Prohlašuji:

Práci s názvem Sociální sítě a jejich vliv na každodenní život jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 25.3.2021

Natalie Marková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu práce Mgr. Tomáši Retkovi, Ph.D. za ochotu, cenné rady a především za jeho trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a blízkým za podporu po celou dobu mého studia. Velké díky patří také mým informantům, kteří byli ochotní poskytnout mi informace a data do výzkumu.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá výzkumem sociálních sítí a jejich vlivu na každodenní život. V práci jsou vysvětleny pojmy, které se pojí k problematice sociálních sítí a jsou důležité pro jejich pochopení. Rovina teoretická je zde propojena s rovinou empirickou a to z důvodu, že na sebe navazují. Rozhovory jsou vloženy vhodným způsobem ke kapitolám tak, aby následně došlo k odpovědím na výzkumné otázky.

KLÍČOVÁ SLOVA

sociální sítě, Instagram, vliv, každodenní život, názor

TITLE

Social Networks and their Impact on Everyday Life

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with the research of social networks and their impact on everyday life. The work explains the concepts that are related to the issue of social networks and are important for their understanding. The theoretical level is connected with the empirical level due to the fact that they follow each other. The interviews are inserted in the appropriate way in the chapters so that the answers to the research questions can be answered.

KEYWORDS

social networks, Instagram, influence, everyday life, opinion

Obsah

Úvod.....	8
1. Metodologie.....	10
1.1. Metody získávání a zpracování dat	11
1.2. Výzkumné otázky	11
1.3. Informanti	12
1.4. Etika a reflexe z výzkumu	14
2. Kyberantropologie	16
2.1. Instagramová závislost aneb role Instagramu v životě člověka	17
2.2. Cesta za identitou na sociálních sítích.....	20
2.3. Od Facebooku, přes Instagram až na TikTok.....	23
3. Funkce sociálních sítí	26
3.1. Historie sociálních sítí	26
3.2. Instagram	26
3.3. Uživatelský profil	28
3.4. Influencerství	29
3.5. „Lajky”	30
3.6. Algoritmus	33
4. Závěr	35
5. Literatura.....	37

Úvod

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na problematiku sociálních sítí. „Sociální síť je propojenou skupinou lidí, kteří se vzájemně ovlivňují, přičemž mohou a nemusí být příbuzní. Sociální síť se tvoří na základě společných zájmů, rodinných vazeb nebo jiných více pragmatických důvodů, jako jsou např. ekonomické, politické, kulturní zájmy“ (Pavlíček 2010: 125). Hlavním cílem práce je zjistit, jaký mají sociální sítě dopad na jejich uživatele, tedy na mé informanty.

Toto téma jsem si vybrala proto, že mi je velice blízké. Ve své práci se věnuji především vlivu Instagramu na jejich uživatele, ale do otázek pro informanty zapojím i další sociální sítě, protože například Instagram je propojený s Facebookem. Některé sociální sítě tedy na sebe navazují.

Ve své práci se specializuji především na Instagram. Popisuji, jak se tato platforma vyvíjela a jaký má vliv na každodenní život informantů v souvislosti s novými trendy a funkcemi. Dále se zaměřuji na otázku, zda lze být závislý na sociálních sítích a jak se tato závislost projevuje, co jí způsobuje. Hlavním cílem práce je zjistit, co tato platforma jejím uživatelům přináší, jak je obohacuje či naopak, jestli a jak ji lze využít či zneužít. Ve své práci vycházím z kvalitativního výzkumu, který je založen na rozhovorech s informanty.

„Sociální sítě jsou ideálním prostředím pro zadavatele reklamy. Existuje zde totiž obrovská spousta lidí, na které lze velmi dobře zamířit potřebná reklama podle jejich věku, pohlaví, zájmů a tak dále. Marketing je tedy dnes již nedílnou součástí sociálních sítí“ (KEY ADVANTAGE s.r.o. 2020).

Sociální sítě se staly nedílnou součástí našich životů. Studujete? Potřebujete elektronické vybavení jako počítač či notebook. K tomu samozřejmě internet a k tomu se pojí sociální sítě, přes které komunikujeme. Jen když jdu po ulici, všímám si ostatních lidí, kteří drží v ruce telefon, do kterého hledí a ťukají. Instagram mám založený již několik let. Byla doba, kdy jsem se rozhodla, že s ním skončuji a smaži si ho. Důvodem bylo především to, že jsem měla pocit, že Instagram byl již až moc součástí mého života a v některých situacích jsem pocitověla, že má vliv na můj úsudek. Nakonec jsem se ale rozhodla jen pro dočasnou deaktivaci. Za dva roky jsem si ho ale znovu aktivovala. A proč? Zalíbila se mi nová funkce

Instagramu, tedy *Stories*. Instagram přišel tehdy s novinkou, která dříve fungovala v trochu jiné formě na jiné platformě (Snapchat).

„Příběhy Instagramu umožňují uživatelům Instagramu sdílet fotografie a videa do svého „Příběhu“ - který je viditelný pro sledující účtu Instagram uživatele - a konkrétním uživatelům, které sleduje odesílatel příběhu. Stejně jako v Snapchatu jsou příběhy Instagramu pomíjivé, což znamená, že zmizí po 24 hodinách“ (Bernazzani 2019)

“Stories” a česky “příběhy”. To znamená, že si na Instagram nahrajete nějaké video nebo fotku, která tam zůstane jen 24 hodin a poté je smazána. Všichni ovšem moc dobře víme, že co se jednou na internet vloží, to už tam zůstane navždy. S tím musí každý počítat. V této souvislosti se budu věnovat i nebezpečí na sociálních sítích. V době, kdy jsem si Instagram opět zaktivovala, bylo toto novinkou. Instagram byl ještě populárnější a já do té doby byla šťastná, že už nemám instagramový profil, přišlo mi to jako ztráta času. Jenže jsem zjistila, že ho mají všichni moji kamarádi a že díky tomu přicházím o nějaké novinky a informace, které se dozvím jen tam. O svých přátelích, celebritách, ale i o lidech, se kterými se třeba ani nebavím. Dnes lituji, že jsem si ho znovu zakládala, protože si myslím, že jsem na něm závislá. A důvod? Pokaždé, když se nudím, sáhnu po telefonu a projíždím sociální sítě. Tedy hlavně Instagram. Nedávno jsem se přistihla, když jsem si nechala telefon doma a jela pryč, že mám tendence po něm stále sahat, když mám volnou chvíli. Přijde mi, že jinak nahlížím na realitu světa. Ráda bych tímto výzkumem zjistila, jak vnímají závislost na Instagramu i ostatní uživatelé, tedy moji informanti, jestli ji vůbec pocítují a případně jak.

1. Metodologie

„Metodologie se zabývá systematizací, posuzováním a navrhováním strategií a metod výzkumu [...] Předmětem této disciplíny jsou nástroje vědy“ (Hendl 2005: 34).

Jelikož je má práce založená na výzkumu sociálních sítí a jejich vlivu na každodenní život, tak jsem se rozhodla pro kvalitativní metodologii. „Výzkum znamená proces vytváření nových poznatků. Jedná se o systematickou a pečlivě naplánovanou činnost, která je vedena snahou zodpovědět kladené výzkumné otázky a přispět k rozvoji daného oboru“ (Hendl 2005: 30).

Nejprve jsem si stanovila dvě výzkumné otázky, na které odpovím v závěru své práce na základě dat, která jsem získala prostřednictvím rozhovorů. Poté jsem si stanovila otázky pro informanty, které jsem v průběhu výzkumu upravovala tak, jak se mi zdála podstatná jejich důležitost a také podle toho, jak by mohly být přínosné pro můj kvalitativní výzkum.

„Kvalitativní výzkum je proces hledání, porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání přirozených podmínkách“ (Creswell 1998: 12 in Hendl 2005).

V dnešní době je velkou výhodou spojení tradičních etnografických postupů jako je terénní výzkum, zúčastněné pozorování a osobní kontakt s možnostmi, které nám nabízí nové technologie. Tím se dle Michala Šimůnka určuje digitální etnografie (Šimůnek 2015).

Peter Gavora ve svém díle *Úvod do pedagogického výzkumu* uvádí, že obvyklým nedostatkem začínajících výzkumníků je to, že si problém, tedy zkoumané téma stanovují moc široké (Gavora 2008 :51). Právě proto jsem se snažila ve své práci zaměřit na konkrétní body, které mě zaujaly nejvíce. V průběhu výzkumu jsem však ale přišla na to, že některé okruhy, které pro mě byly zajímavé, nebyly ale natolik zajímavé pro mé informanty, ale zároveň odkryly témata jiná, třeba i pro informanty relevantnější.

Pro objasnění a pochopení některých funkcí na Instagramu z pozice laika, jsem se rozhodla některé důležité funkce popsat vlastními slovy. Principy fungování Instagramu jsou pro všechny uživatele stejné a protože i já sama vlastním profil na sociální síti Instagram, rozhodla jsem se pro vlastní vysvětlení těchto funkcí (tedy popis z perspektivy uživatele

Instagramu). Je nezbytné objasnit, jak vlastně Instagram funguje, jelikož s informanty se dotýkáme zásadních témat, které jsou ve spojitosti s fungováním této aplikace.

Rozhodla jsem se ve své bakalářské práci propojovat rovinu teoretickou a empirickou. Toto rozhodnutí vyplynulo především z procesu psaní mé práce, protože se daná data a témata prolínala natolik, že bylo potřeba je spojit. Teoretické teze tedy doplňují o postřehy ze svého výzkumu.

1.1. Metody získávání a zpracování dat

Většina mých rozhovorů probíhala prostřednictvím platform (nebo aplikací) MS Teams a Facebook. Soukup ve své knize uvádí, že výzkumník by se neměl chovat jako tazatel, protože by se pak snadno mohlo stát, že se ze zkoumané osoby stane respondent, který začne zkracovat své odpovědi (Soukup 2014: 100). Informanti mi v rozhovorech vyprávěli své zkušenosti, příběhy a sdělovali osobní názory. Rozhovory jsem si naplánovala tak, aby některé probíhaly již v listopadu, což se mi povedlo. Zbytek rozhovorů jsem realizovala na začátku roku 2021. Vždy jsem se s informanty dohodla, v jaký termín a čas se jim videohovor nejvíce hodí. Některé rozhovory však probíhaly osobně. Jelikož se s většinou informantů znám, tak jsem je buď pozvala k sobě, nebo oni mě k nim domů, což navodilo přátelskou atmosféru, jak jsem se od některých z nich později dozvěděla. Veškeré rozhovory jsem si nahrávala na svůj telefon, který má i diktafon a rozhovory jsem poté přepisovala. Některé důležité poznámky jsem si zapisovala do svého deníku. Pokud bylo třeba, dohodla jsem si s informanty další rozhovory, abych doplnila chybějící či nové informace, které byly potřeba k mému výzkumu. V kvalitativním rozhovoru jde především o to, porozumět perspektivě dotazovaných a významům, které přikládají žitému světu (Zandlová 2019: 318).

„Provádění sběru dat v terénu musí být promyšlené a systematické. Proto se musí předem stanovit, jaká data výzkumník potřebuje získat k řešení předmětné otázky, a ujasnit si, jak se bude postupovat za účelem jejich získávání“ (Soukup 2014: 82).

1.2. Výzkumné otázky

Vymezila jsem si dvě výzkumné otázky.

- 1) V jakých oblastech každodenního života je vliv sociálních sítí podle informantů nejpatrnější?

2) Jak se tento vliv sociálních sítí projevuje v životě informantů?

Veronika Trachtová ve své diplomové práci s názvem *Kdo jsme kým se stáváme v online sociálních sítích* z roku 2011 uvádí, že: „Identita je v tomto pojetí něčím, čím sami sebe definujeme v relaci ke světu kolem nás, a zároveň co naše sociální okolí rovněž poměřuje vůči nám i jiným osobám a prvkům. Reflexivita poté zpětně ovlivňuje to, s čím sami sebe identifikujeme“ (Trachtová 2011: 37).

Identita na sociálních sítích může pro každého znamenat něco jiného. Někdo si pod tím může představit Instagram založený na estetických fotkách, které na sebe navazují a společně vytvářejí umělecký efekt. Pro někoho to nemusí znamenat vůbec nic. S oběma přístupy jsem se setkala u svých informantů, u některého se dokonce oba prolínaly. Informant č. 3 totiž tvrdí, že nejprve mu záleželo na tom, aby měl jakousi “image” na Instagramu, to ho ale přestalo zajímat ve chvíli, kdy pocítil závislost na sociálních sítích, které se chtěl zbavit.

1.3. Informanti

Věk mých informantů je v rozmezí mezi devatenáctým až dvacátým čtvrtým rokem. Tuto skupinu jsem si vybrala z toho důvodu, že si myslím, že se jich svět sociálních sítí dotýká nejvíce. Nezpochybňuji tím však, že na ostatní uživatele v jiné věkové kategorii sociální sítě vliv nemají. Důvodem, proč jsem si vybrala zrovna tyto informanty bylo také to, že jsem si u nich všimla zájmu, který mají o Instagram a další sociální sítě. Informanty jsem si vybírala tak, že jsem se jich dotazovala, jestli by měli zájem udělat se mnou rozhovor na dané téma. Většinou byla odpověď ano a to ještě s velkým nadšením. U některých se objevila i poznámka, že si myslí, že je to důležité téma pro dnešní společnost, pro kterou jsou vztahy k technologiím a sociálním sítím čím dál tím víc intenzivnější.

Svou práci mám založenou na výzkumu sociálních sítí. Konkrétně na to, jaký mají vliv na každodenní život. Pro svůj výzkum jsem si zvolila celkem 10 informantů, se kterými jsem realizovala rozhovor. Většina rozhovorů probíhala online, kvůli viru covid-19 a následným opatřením, která určují chod České republiky v současné době.

Informant 1:

První informantkou je Klára. Je jí 21 let a studuje VŠ a zároveň pracuje. Ráda tráví čas se svým přítelem a přidává hezké fotky na Instagram. Dle slov Kláry již na Instagram nepřidává tolik příspěvků, protože se už tolik nechce dělit o své soukromí.

Informant 2:

Druhý informant je Daniel, je mu 20 let a studuje VŠ, k tomu ještě pracuje v nejmenované firmě. Daniel má založené profily na více sociálních sítí, ale nejvíce používá Facebook, kvůli komunikaci s přáteli, dále samozřejmě Instagram a také TikTok. To je nová platforma, která je v dnešní době populární.

Informant 3:

Jan je můj dlouholetý přítel, který se nebál o tématu více promluvit. Je mu 23 let a studuje na Karlově Univerzitě. Přivydělává si tím, že doučuje francouzský a anglický jazyk. Jelikož se přiznal, že závislost na sociálních sítích pocituje, rozhodl se omezit jejich užívání. Hlavní je pro něj Instagram, který je pro něj důležitý z hlediska komunikace.

Informant 4:

Další informantkou je Martina. Je jí 22 let, studuje třetím rokem bakalářské studium a zároveň chodí na brigádu. Nejvíce ji zaujal Instagram, na kterém tráví dost času, ale přiznává, že někdy ji už nudí a proto jde raději sledovat videa na YouTube.

Informant 5:

Informantka Nadia studuje SŠ a zároveň si přivydělává na brigádě. Je jí 19 let a Facebook si založila původně kvůli tomu, že chtěla hrát hru na této sociální síti. Tudíž ji to přimělo si založit facebookový profil. Nadia tvrdí, že instagramový profil si založila proto, že už ho měli všichni její známí a proto ho chtěla mít také.

Informant 6:

Šestým informantem je Iva, která nikdy neměla založený osobní profil na Instagramu. Měla ale založený profil anonymní a sama říká, že ho měla pouze pro zábavu a chtěla zjistit, co se zde děje a proč je Instagram tolik populární. Po nějaké době si ale uvědomila, že ji Instagram nepřináší nic dobrého a proto se rozhodla tento online svět opustit. Ivě je 22 let a je studentkou VŠ. Zároveň chodí na brigádu.

Informant 7:

Další informant je Jakub, kterému je 19 let a studuje SŠ. Jakub tvrdí, že není závislý na sociálních sítích. Má sice založený profil na Instagramu, ale když už sdílí nějaké příspěvky, snaží se chránit si své soukromí. Například tak, že na Instagram nesdílí fotky

svého obličej. Jakub také zmiňuje, že pokud člověk ráno upřednostní shlédnutí novinek na sociálních sítích místo ranní hygieny, je na sociálních sítích závislý.

Informant 8:

Hynkovi je 23 let, má stálé zaměstnání, baví ho sport a rád se věnuje své přítelkyni. Vlastní osobní i fanouškovský profil o fotbale. Tvrdí, že Instagram má hlavně proto, že se rád podívá, co ostatní dělají a nejvíce ho baví funkce *Stories*.

Informant 9:

Petře je 24 let, studuje VŠ a chodí na brigádu. Má založený profil na Instagramu hlavně pro inspiraci, protože ji baví móda a také ráda sleduje, co její přátelé na Instagram sdílí.

Informant 10:

Šárka je posledním informantem, se kterým jsem provedla rozhovor. Šárka pociťuje, že je na sociálních sítích závislá. Tuto závislost prý vnímá hlavně tak, že když má volnou chvíli, vezme do ruky telefon a začne si prohlížet novinky ze světa sociálních sítí a hlavně Instagramu. Šárce je 22 let a nyní nemá žádnou brigádu, protože pracuje především na svém vysokoškolském vzdělávání.

1.4. Etika a reflexe z výzkumu

V mém výzkumu mi informanti sdělují důležitá a citlivá data, které je potřeba zachovat v anonymitě. „Stejně tak je třeba pečlivě promyslet a ošetřit hned při formulaci výzkumného tématu etiku daného výzkumu tak, aby se minimalizovalo riziko zneužití jeho výsledků“ (Zandlová, Šťovíčková Jantulová 2019: 62).

Informanty jsem seznámila s tématem a vyžitím výzkumu, vše bylo transparentní a domluvili jsme se na nahrávání a anonymizaci. Informantům bylo sděleno, že data získaná z výzkumu slouží pouze jako výzkumný materiál a nebudou zneužita v jejich neprospěch, ani nebude prozrazena jejich identita.

Většina rozhovorů probíhala online, kvůli viru covid-19. Podle Trampoty a Vojtěchovské se kvalitativní metody výzkumu ptají zejména otázkou: Jak? Dále se v knize

hovoří o tom, že jednou z kvalitativních metod je hloubkový rozhovor (Trampota, Vojtěchovská 2010: 18).

Abych řekla pravdu, těšila jsem se na výzkum, ve kterém budu moci hovořit s lidmi z očí do očí, protože si myslím, že to je nejlepší způsob, jak rozhovory vést. Online komunikace někdy nesplní veškerá očekávání. Některé rozhovory probíhaly online, jiné osobně. Považuji tyto osobní za nejlepší kvůli vzájemnému kontaktu, kdy jsem mohla sledovat, jak se informanti v danou chvíli tváří, jak reagují. Online rozhovory proběhly v pořádku, ale vypadávalo internetové připojení, často se stalo, že se obraz zpomalil či úplně zaseknul a byl rozmazaný. I tak jsem samozřejmě ráda, že rozhovory proběhly a mám materiál ke zkoumání. Snažila jsem se zaměřit hlavně na to, jak informanti vnímají Instagram, jestli je ovlivňuje a případně jak a jestli cítí jejich vliv na každodenní život. Jelikož i já sama mám založený účet na Instagramu a tím pádem i osobní zkušenost, některé pasáže popisuji ze své perspektivy uživatelky.

2. Kyberantropologie

V díle od Václava Soukupa se dozvídáme o důležitosti zkoumání kyberkultury. V antropologii se otevřeli nové výzkumné pole zahrnující místa, kde se vytvářejí nové komunikační a informační technologie. Tím je kyberprostor, ve kterém jsou informace umístěny. Dále se zde sdílí způsob života daných uživatelů. Zrodila se tedy kyberkultura, která se stala součástí životního stylu, který je spjatý s užíváním moderních technologií, přes které komunikujeme a nalézáme zde informace. Antropologové se snažili pochopit a prozkoumat tento nový kulturní trend. To vedlo ke zrození nové tematické oblasti a sociokulturní antropologii – kyberantropologii (Soukup 2011: 248).

„Escobar zásadním způsobem přispěl k tomu, že předmětem antropologických výzkumů se stala kyberkultura. Tu lze z antropologické perspektivy vymezit jako součást kulturní praxe a životního stylu, spojeného s využíváním moderních informačních a komunikačních technologií. Kyberkultura může být studována prostřednictvím kulturních rituálů a společenských vztahů, které vznikají v kyberprostoru a hodnot, norem a institucí, jež virtuální realita vytváří a podporuje“ (Escobar 1994: 211-232 in Soukup 2011: 649).

Pokud chci hovořit o vlivu sociálních sítí, je potřeba zmínit jejich pozitiva, která přinášejí pro antropologii. Například Facebook usnadnil rozměr výzkumu prostřednictvím jeho schopnosti udržovat spojení mezi výzkumníkem a účastníkem a to i když se účastník odstěhoval na jiné místo (Hine 2015: 73). Facebook mi pomohl udržet komunikaci se svými informanty a já jsem díky této možnosti mohla kdykoli mé informanty kontaktovat a dotazovat se na doplňující otázky.

Lev Manovich ve své knize *Jazyk nových médií* píše, že spojení člověka a počítače nabízí nové možnosti nejen umění, ale i komunikace. Virtuální realita lidem umožňuje cestovat neexistujícím trojrozměrným prostorem. Díky obrazovkám počítačů můžeme vstoupit do vzdálených míst a s pomocí myši či videokamery pro nás počítač může vytvářet představu bytosti, která je inteligentní a můžeme s ní vést konverzaci (Manovich 2018: 120). Tato představa bytosti se ale může lišit, pokud se za ní vydává na druhé straně někdo jiný. S mým informantem Janem jsme se dotkli tohoto tématu, když jsem se ho zeptala, zdali změnil někdy názor na osobu, kterou znal pouze přes sociální síť a později ji poznal na živo.

„*Nó stalo se mi. Nó takhle. Nevím, jestli se mi vyloženě stalo, že jsem na někoho vyloženě změnil názor, jakože jsem třeba otočil o stoosmdesát stupňů. Stalo se mi, že jsem si třeba díky sociálním sítím na někoho poupravil názor, když jsem do té mozaiky přidal třeba*

nějaký střípek, který tam předtím nebyl. Ale často se mi stává, že si na někoho vytvářím obrázek na základě sociálních sítí, což samozřejmě je hodně zkratkovité, hodně zjednodušující a nemělo by se to úplně dělat. Ale tvořím si hodně obrázek na základě jejich profilů třeba na Instagramu, teďka hlavně na Instagramu a tak to dělám, i když ty lidi třeba neznám“ (Informant 3, Jan).

Jan tedy tvrdí, že v některých situacích v jeho případě dochází k tomu, že si díky sociálním sítím upravuje svůj pohled na jiné lidi.

2.1. Instagramová závislost aneb role Instagramu v životě člověka

„Pátrání po příkladech, radách a vodítkách se dnes stalo závislostí. Čím víc člověk hledá, tím větší má potřebu hledat. Když mu pak chybí čerstvá dávka této drogy, cítí se nešťastný. Každá závislost je ovšem jakožto prostředek k utišení žádosti sebedestruktivní; ničí možnost, že se jí vůbec někdy podaří uspokojit“ (Bauman 2020: 116). Závislost se v dnešní době dá vytvořit v podstatě na čemkoli. Pokud je to sociální síť, která nám nabízí stále něco nového, co může spatřit naše oko a potěšit naši mysl, je to o to jednodušší. Na téma závislosti na instagramových příspěvcích jsem narazila se svým informantem Jakubem:

„Je to prostě asi tak, že chceš pořád něco nového vidět, chceš bejt pořád v něčem lepší. Ty lidi si na tom vybudují závislost. Já osobně na tom netrávím tolik času, nesleduju tolik ty videa. Mám rád fotbal a proto i sleduju různý fotbalisty a fotky ze zápasů. To, o co se zajímáš, to ti potom vyskočí i na tý hlavní vyhledávací stránce. Ale já jsem na Instagramu opravdu maximálně tak 15 minut denně a nedokážu si představit, že na tom někdo tráví několik hodin denně. Viděl jsem dokument na Netflixu, jmenuje se to The Social Media a tam je řečeno, že pokud ráno upřednostníš sociální sítě před ranní hygienou, tak jsi závislý. Já s tím souhlasím. Tohle považuju za závislost“ (Informant 7, Jakub).

Závislost je něco, co může ovlivňovat náš každodenní život. Hovoří o tom ve své knize *Média, lži a příliš rychlý mozek* Petr Nutil: „A dnes i díky sociálním sítím, elektronickým médiím a neustávajícímu přívalu informačního šumu máme mnohem víc šancí k tomu, abychom naletěli, nechali se ovlivnit či ovládnout“ (Nutil 2018: 14).

Závislost ale není jediná věc, kterou si moji informanti představili pod názvem otázky role Instagramu v životě člověka. Hovořili jsme také naučených rituálech, které se pojí ke

každodennímu užívání Instagramu. Například Martina se zmiňuje v rozhovoru o tom, že:

„Myslím, že jsem jednou četla v nějakém článku, že je nezdravé těsně před spaním používat a koukat na zaplý a svítící mobilní telefon. A o to víc je to nezdravé, když je tma a ten telefon svítí do obličeje. Já si myslím, že je to pravda. Vždy, když mám třeba nějakou slabší chvíli, nebo se nudím a projíždím ještě před spaním příspěvky na Instagramu, tak toho druhý den lituji. Nevyspím se tak dobře, má to potom vliv na můj den. Cítím únavu na očích, mám je červené. Jestli mají sociální sítě vliv na každodenní život, tak to bude určitě v tom, jak jsme k nim připoutáni. Tento rituál, že si před spaním vezmeme telefony a koukáme do nich pomalu do rána, dokud neusneme, to nedělám jen já. Víím o spoustě mých přátel, kteří to dělají také. Řekla bych, že nám sociální sítě kradou čas, který bychom bez nich trávili jinak. Ale je to jako droga. Nemůžeš přestat scrollovat. To znamená, že si furt prohlížíš nové a nové příspěvky, které se ti na Instagramu, na té hlavní stránce objevují“ (Informant 4, Martina).

Způsob, jakým vnímáme sociální sítě, se pak může odrážet i v našem jednání mimo virtuální realitu. „Nadměrná smyslová stimulace zkresluje naše vnímání reality, pak nadměrná stimulace poznávací narušuje naši schopnost myslet. Zatímco některé reakce jsou bezděčné, jiným předchází vědomá úvaha a ta závidí na schopnosti přijímat informace, nakládat s nimi, hodnotit a uchovávat je“ (Toffler 1992: 171).

„Já už jsem tam potom sledovala hodně lidí, takže tam prostě vždycky byly ty storyčka, tak jsem to začla projíždět a pak už toho bylo nějak moc. To byl hlavní důvod, proč jsem si ten falešný účet potom smazala. Začala jsem tam trávit moc času, i když to bylo jen ze srandy a účel byl se jen vysmát lidem, co Instagram opravdu používají jako nějakou reklamu na samu sebe. A taky už mě to nebavilo, to samé pořád dokola. Například nějaký odhalenější fotky holek, co si fotí bůh ví co. Chtěla jsem tomu trochu přijít na kloub, proč to vlastně dělají. Nepřišla. Akorát mi to pak už lezlo krkem to vidět. A přišlo mi blbý trávit čas u něčeho, co mi nepřinášelo nic dobrého, spíš špatného. Furt se tam opakovaly ty samý struktury, to mě unavovalo. Prostě furt ty stejný situace. Například že někdo je na jídle, vyfotí se s jídlem, někdo má nový make-up, vyfotí si ho. Prostě žádný nový originální věci tam nebyly. Na Instagramu je jasně daný co tam patří a co ne. A je to právě spíš ta odhalenější fotka a né moje prázdná paštika, kterou jsem tam ze srandy dala. Je to virtuální realita, kde je všechno falešný. A nemůžeš tam ničemu věřit“ (Informant 6, Iva). Jako jediná z mých informantů zrovna Iva uvedla, že měla založený profil na Instagramu, který nebyl osobní, ale spíš anonymní a pro zábavu. Později se z toho ale pro ni svým způsobem stala závislost, kterou na

sobě pocítila a proto si aplikaci odinstalovala. Z mých informantů je jediná, která již nemá založený profil na Instagramu a tvrdí, že Facebook má založený čistě ze zpravodajských důvodů a také pro kontakt se svými blízkými.

Informant 10, Šárka: *„Tak já vidím největší problém asi v tom, že pokaždé, když mám čas, tak si projedu Instagram a novinky na něm. Nejvíc mě baví storyčka a taky ta nová funkce reels, což funguje na podobnej způsob jako TikTok. Prostě tam máš ty krátký videa, který jsou s nějakou hudbou a odkazují třeba na něco ze života. Baví mě to, protože někdy se v tom vidím a třeba se tomu zasměju. Jindy mi to dokáže zkazit náladu, protože někdy tam jsou opravdu dost osobní věci, který tě donutí se zamyslet nad něčím, co by tě v životě nenapadlo. Například co se týče vztahů. Opravdu mi přijde, jako když se z těch sociálních sítí stává poslední dobou džungle. Lidi už toho o sobě sdílej až moc. Věci, který bych ani slyšet nebo vidět nepotřebovala. Občas je to nechutný, zvrácený a fakt to dokáže zkazit náladu. Jak se říká, každý svého strůjce štěstí, ale ono je těžký přestat se koukat na ty videa, když ti algoritmus hází furt další a další na to téma, který se ti líbí. Takže pokud pociťuju závislost, je to hlavně o tomhle. Víím, že když si ten telefon do ruky vezmu a projedu Instagram, tak tím zabiju čas a zabavím se. Takže mi to dělá radost, ale na druhou stranu mi to občas sežere toho času až moc a to mě štve. V týhle situaci, kdy jsme furt doma nemůžeme nic dělat, je to o to horší, protože už mi dochází aktivity, co bych mohla dělat a většinou je nejlepší a nejčastější volba Instagram.“*

Šárka tedy tvrdí, že ji Instagram baví díky funkcím, které tato platforma poskytuje. Také ale zmiňuje, že na sobě pociťuje závislost, která se projevuje tím, že na Instagramu tráví příliš času, což si uvědomí až po určité době.

„V případě nadměrného používání internetu či závislosti ale tyto důvody/motivy představují i následky - závislý jedinec se stává sociálně izolovanějším a častěji čelí negativním psychickým stavům. Následky jsou tedy dvojí - pozitivní (jedinec má pocit uvolnění, pocit nalezení komunity) i negativní (v delší perspektivě může docházet k prohloubení izolace). Z určitého pohledu se může závislost na internetu vnímat jako nevhodná zvládací strategie. Zároveň nám to ztěžuje pochopení, co je původní stav a co je skutečně až mediální efekt - to je jedna z hlavních výhrad odpůrců existence jevu online závislostí“ (Blinka 2015: 14).

Informant 9, Petra: *„Rozhodně bych neřekla, že jsem závislá. Pro mě Instagram znamená hlavně inspirace a že můžu vidět, co dělaj kamarádka a kamarádi. Neberu si to co*

tam vidim až tak osobně. Kouknu se na nový outfity, nebo třeba hezký místa, kam bych mohla vyrazit, ale tím to končí. Když se nudim v práci, tak jdu na Instagram, zaplním tím ten nudný čas, ale to se stává málokdy. Takže kdybych měla říct, jestli jsem závislá nebo ne, tak řeknu že ne.“

Informant 1, Klára: *“Třeba za dnešek mám na sociálních sítích 51 minut. A když si vezmeš, že jsem vstávala o půl 12. Tak to je docela dost. Ale záleží jak kdy. Teď jako hodně protože jsem doma. Ale když jsem třeba ve škole nebo v práci, tak se Instagram podívám až třeba večer před spaním, rychle to prolitnu a pak jako nic. Takže je to hodně individuální. Když jsem doma a nemám co dělat, tak jsem tam většinu svého času. Občas mi někdo řekne, že jsem závislá a ona je to pravda. Já se prostě ráda podívám, co tam kdo přidává a píše. Projíždím ty profily a třeba někdy sjedu až nakonec toho konkrétního profilu abych se podívala, co ten člověk přidával dřív.”*

Informant 2, Daniel: *„Tak já bych ani neřekl, že jsem závislej na Instagramu, ale spíš na tom TikToku. Tam jsem schopnej bejt do tří hodin do rána. Projíždím ty videa. Ale asi to ani není závislost, prostě nemůžu spát, tak se tímhle zabavím.“*

Větší část mých informantů odpověděla na otázku závislosti v různém smyslu. Ve většině případů se pohled na závislost lišil (co se týče toho, co pro ně ona závislost znamená), ale většina informantů přiznala, že pociťuje závislost na sociálních sítích. Z rozhovorů se můžeme dozvědět, že většinou informanty přitahuje obsah, který na této platformě vzniká. Tedy něco atraktivního, co informanty láká k tomu, aby na telefonu trávili co nejvíce času. Většina informantů však přiznala, že občas litují, že čas, který strávili na Instagramu, mohli využít k něčemu jinému. Ovšem je jim zcela jasné, že to udělají znovu. Závislost na sociálních sítích tedy podle informantů může ovlivňovat jejich každodenní život. Nejpritažlivější aktivita, kterou informanti provádějí, je hlavně stalking. Tedy sledování života někoho, s kým se třeba v reálném životě neznají, nebo již nejsou přáteli, ale přesto je prý zajímavé vidět, co kdo dělá a jak se má. Nebezpečným pronásledováním (známějším pod pojmem stalking) rozumíme úmyslné, zlovolné a systematické pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu života a ohrožuje její bezpečnost“ (Policie ČR 2021).

2.2. Cesta za identitou na sociálních sítích

Podle Holubové je význam slova identita běžně užíván veřejností i odborníky, a proto získal již mnoho podob (Holubová 2016: 31).

Identita osoby může být vyjádřena jejím členstvím v sociální kategorii. Může být ale také vyjádřena fyzickým vzhledem, stylem komunikace, vyznávanými přesvědčeními, cíli i morálními principy (Bačová 2008: 113).

„Antropologie obvykle definuje nacionalismus jako ideologii, která tvrdí, že kulturní hranice by měly odpovídat politickým hranicím; tedy že stát by měl obsahovat pouze lidi „stejného druhu“ (Gellner 1983 in Eriksen 2008: 331). Přesný opak slovního spojení *stejný druh* vytváří uživatelské profily na sociálních sítích. S většinou mých informantů jsme se shodli na tom, že lidé se snaží svými profily vytvořit jakýsi obraz, jakým chtějí, aby na ně ostatní nahlíželi.

„Identita „ega“, jinak také „pocitovaná“ identita, je subjektivní pocit vlastní situace, vlastní kontinuity a charakteru, který člověk nabývá v rámci vlastních sociálních zkušeností a je tak přímo vázaná na existenci osoby, o jejíž identitu se jedná“ (Goffman 2003 in Holubová 2016: 39).

„Přejdeme nyní k hledisku jednotlivce, který se prezentuje před ostatními. Možná si přeje, aby o něm získali vysoké mínění nebo aby si mysleli, že on má vysoké mínění o nich, aby si všimli, co vůči nim doopravdy pociťuje, nebo aby nezískali žádný jednoznačný dojem; možná chce navodit dostatečný společenský soulad, aby mohla interakce pokračovat, neboje chce podvést, zbavit se jich, zmást je, oklamat, zneprátelit šije neboje urazit“ (Goffman 2018: 12).

Většina mých informantů hovořila o tom, že na Instagramu chtějí být uživatelé něčím jedineční a unikátní a podle toho také vypadají jejich příspěvky. Podle Trédeze jsou výhodou Instagramu filtry, díky kterým lze profil různě stylizovat (Trédez 2018: 4). Názory mých informantů se shodovali ve většině případů také v tom, že může dojít ke ztrátě či změně vlastní identity. Informantka 10, tedy Šárka, se o tomto tématu vyjádřila jasně.

„Na Instagramu se může lehce stát, že ztratíš vlastní identitu. Sleduješ lidi, který tě třeba inspirují a líbí se ti, co přidávají. Jenže po chvíli si uvědomíš, že to možná pro tebe není tak úplně jen inspirace, ale že těm lidem třeba i závidíš. Chceš být jako oni a ztrácíš vlastní identitu. Ani si to nemusíš uvědomit, ale může se od toho odvíjet i tvoje nálada. To co je ale na sociálních sítích podle mě není realita a lidi by se tím neměli řídit. Přijde mi, že v tomhle Instagram hodně ovlivňuje zdravý úsudek lidí. Na Instagramu se může každý vydávat za kohokoli, může použít photoshop, může se třeba i vyfotit u cizího auta a říct, že je jeho“ (Informant 10, Šárka).

Naopak u informanta Jana, se odpověď na otázku ohledně identity na sociálních sítích se lišila. Jan nahlíží na tuto problematiku z jiné perspektivy.

„Tak to asi souvisí s tím obsahem, co tam kdo dává. Já tam mám třeba černobílé analogové fotky, tak to může souviset s tím. Že třeba chci, aby mě lidi viděli jako takovýho toho zajímavýho nezávislýho umělce a bůh ví co. Ale nevim. Může to ukazovat nějaký charakteristiky mojí osobnosti, že třeba bych nikdy na Instagram nepřidal třeba selfie v zrcadle (smích) a nebo prostě si nikdy na Instagram nepřidám svoje vyfocené nohy vedle šálku kafe (smích). Nebo prostě že prostě já svými příspěvky na Instagramu vyjadřuji, že nechci být jako všichni ostatní, ačkoliv je to blbost, protože samozřejmě když se podíváš na to co tam mám já, tak stačí aby sis zadala hashtag analog nebo hashtag black and white photography že jo a těch příspěvků tam bude tuna, který budou takřka nerozeznatelný od těch mých. Dřív jsem to měl tak, že jsem chtěl aby můj Instagram byl jiný oproti ostatním v mém okolí. Teď vzhledem k tomu, že už tam nic nepřidávám, je mi to celkem jedno. Já už prostě na sociálních sítích funguju vyloženě jako pasivní uživatel a přidávat už nic nechci“ (Informant 3, Jan).

Jan tedy v rozhovoru uvedl, že podle příspěvků, které na Instagram sdílí, mohou ostatní uživatelé odhadnout, co jimi chce vyjádřit a to i co se týče jeho osobnosti. Později ale hovoří o tom, že podobné příspěvky, které sdílí on, sdílí také ostatní uživatelé.

Informant 4, Martina: *„Tak je pravda, že si dávám záležet na tom, jak vypadaj moje příspěvky. Asi bych spíš řekla, že to, co tam dávám, přesně vypovídá o tom, kdo jsem. Já si na nic nehraju, takže není důvod, abych o sobě vytvářela nějaký obrázek. Asi bych úplně neřekla, že když se někdo podívá na můj Instagram, tak mě zná, ale tak nějak může z těch příspěvků, který tam dávám, vyčichat co jsem zač. Nemusí to platit pro každého, ale já to vidím takhle“ (Informant 4, Martina).*

Informant 2, Daniel: *„Pro mě tohle nikdy nic neznamenalo, ani jsem nad tím nepřemýšlel. Prostě si na Instagram dávám fotky, který se mi líbí. Neřeším lajky ani nic podobnýho“ (Informant 2, Daniel).*

Martina tvrdí, že se nesnaží o sobě vytvářet na sociálních sítích jakýsi obrázek, ale na Instagram přispívá příspěvky, které se jí líbí. Daniel otázku identity na Instagramu vůbec neřeší.

Z rozhovorů jsem se tedy dozvěděla, že Instagram může mít vliv na identitu mých informantů. Odpovědi na otázku identity byly různé, ale některé velice specifické a ty jsem zde již uvedla výše. Jako nejdůležitější zjištění shledávám především Šárky odpověď, která tvrdí, že na Instagramu lze ztratit vlastní identitu.

2.3. Od Facebooku, přes Instagram až na TikTok

Kultura není přenášena geneticky. To, co nás dělá lidmi, je kultura. Otázkou tedy je, jak je kultura přenášena. Během 20. století jsme čelili novému fenoménu jako antropologové: kulturní přes skrze masmédiá, tedy hlavně skrze televizi. Antropologické studie ukazují na fakt, že masmédiá jsou hlavním prvkem pro přenos kultury (Rothenbuhler 2005: 42).

To, co lidé zveřejňují je většinou snadno šířitelné, tedy jde to stiskem kláves poslat jednoduše dál. Některé systémy mají dokonce i tlačítka, díky kterým jde obsah „sdílet“, „přeposlat“ či „repostovat“ [...] Sdílení médií je dnes mnohem snadnější než kdy dřív a to s sebou přináší obrovský potenciál a zároveň riziko (Boydlová 2017: 25).

O rizikovějším sdílení dat se rozpovídal můj informant Jan, který uvedl, že má rád černý humor, který rád sdílí se svými přáteli na sociálních sítích. Jan mi vyprávěl příběh o tom, jak sdílel na Facebooku upravenou fotografii, na které ale nebyl on, ale dvě jiné osoby. Tyto osoby sice znal, ale neměl od nich svolení k tomu, aby tuto fotografii zveřejnil. Podle slov Jana na to každá z osob měla jiný názor. *„Šlo o fotografii, kde tančil chlapec s dívkou v klubu a bylo to v poněkud groteskní pozici, tudíž zbývalo jen málo, aby jsem to s kamarádem projel fotošopem a byla z toho sranda s nádechem černého humoru. No ten můj kamarád se tomu zasmál a Lucka nevím, ale asi z toho moc nadšená nebyla“* (Informant 3, Jan).

Dále informant Jan vysvětloval, jak byl celý příspěvek vlastně myšlen.

„Kdo by se podíval na můj profil nějakým kritickým okem a kdo by víceméně analyzoval ten systém, tak by všem i víceméně ten popisek, který jsem k tomu napsal, tak by prostě muselo dojít, aspoň doufám, že se jednalo fakt o černý humor. Že to nebylo míněno vážně. A že naopak nikdo z nás s nacismem nikdy nesympatizoval. Naopak my jsme ten humor používali prostě si myslím že jakoby z těchletěch věcí legraci je jeden z nejlepších způsobů jak jim ubrat na legitimitě. Takže proto jsme to dělali. Prostě jsme měli zálibu v černém humoru. Až trošku jakoby drsném humoru. Takže z toho to pramenilo. Rozhodně to nebylo tak, že bysme chtěli propagovat tyhle názory nebo ne. Stalo se mi i že třeba bez upozornění, protože

celá tahle aféra vznikla předtím než se jakoby začala řešit na Facebooku tahle etická témata a třeba pár let po tom se mi stalo, že mi bez upozornění Facebook část těch příspěvků smazal. Ačkoliv to byly jednoznačně satirické příspěvky, které nereflektovaly moje názory“
(Informant 3, Jan).

Informant Jan mi sdělil celý příběh o příspěvku, který vyvolal jakýsi dojem. Dle názoru Jana by ale lidé měli z jeho přístupu a příspěvků, které sdílí, pochopit, že se v jeho příspěvcích jedná pouze o humor a ne o šikanu či útok na jiné osoby.

Zajímavý fakt, který jsem se dozvěděla od svých informantů, byl ten, že Instagram není nejpoblíbenější platformou dnešní doby. Informantka Nadia v rozhovoru uvedla, že většina uživatelů sociálních sítí se pomalu přesouvá na velice oblíbený TikTok.

„Facebook jsem si založila primárně kvůli tomu, že jsem chtěla tenkrát hrát nějakou hru. A tu hru jsem nemohla hrát, pokud jsem nebyla registrovaná a neměla jsem účet na Facebooku. Tak jsem si ho založila. Facebook mi sloužil a stále slouží hlavně pro komunikaci s přáteli a blízkými. Pamatuji si ale, že byli doby, kdy byl Facebook opravdu trendem a byl hodně populární. Hlavně teda u mladých lidí, ty starší se tam začali objevovat až poslední dobou. Potom přišel Instagram, který měl obrovskou výhodu v tom, že se na něj sdílí fotky. To je vlastně všechno, o čem Instagram je. O sdílení fotek. Byl to velký hit a všichni si ho tenkrát začali zakládat. Já jsem chtěla vědět, co na tom všichni mají a taky proto, že tam všichni byli a utíkali by mi třeba nějaký věci, který bych jinak neviděla. Tak jsem si ho založila taky. Přišlo mi, že Facebook začal trochu zaostávat. Na Instagram přišla tenkrát nová funkce Stories a myslím, že díky ní začal být Instagram ještě oblíbenější. Je super, že můžeš sdílet něco, co za 24 hodin zmizí a nemáš to uložený na svém profilu. Zároveň si to ale můžeš připnout ke svému profilu a zůstane ti to tam. A můžeš to kdykoliv zrušit. Jsou tam různé efekty, který tě můžou udělat hezčí, změnit ti tvar obličeje, nebo tě dokonce namalovat, takže se ani ráno nemusíš upravovat, hodíš si na Instagramu filtr a jsi jak ze škatulky. Tohle mi přijde jako hodně ovlivňování. Že prostě to zkresluje tu realitu. No a teď přišel TikTok, u kterýho jsou zase jiné funkce, který jsou nový a prostě lidem se to líbí, i mně. Díky algoritmu, kterej je jak na Instagramu tak i na TikToku, mi to předhazuje věci, který mám ráda. U mě to jsou hlavně kočky, já miluju kočky. A tak tam mám vždy spoustu nových roztomilých videí“
(Informant 5, Nadia).

Z této kapitoly vyplývá, že dle informantů již není Facebook a Instagram tak populární a nahrazuje ho aplikace TikTok. Dle některých odpovědí mých informantů jsem se

také dozvěděla o nebezpečnosti na sociálních sítích, jako například sdílení osobních dat, které mohou do jisté míry také ovlivňovat každodenní život.

3. Funkce sociálních sítí

V této kapitole své bakalářské práce se zaměřím na jednotlivé segmenty daného tématu. Jelikož je řeč o sociálních sítích, je potřeba nejprve vysvětlit jejich podstatu, historii a také se zabývat některými zajímavými daty, ke kterým jsem se dostala při provádění rozhovorů s informanty. Někteří z mých informantů otevřeli téma, které mě zaujalo a proto jsem se rozhodla jim věnovat větší pozornost.

3.1. Historie sociálních sítí

Na zahraničním webu thenextweb.com jsem našla krátkou a výstižnou definici historie Instagramu. Vypovídá o datu, kdy byl Instagram vydán a také o tom, jak rychle se rozrostl. „Když byl Instagram vydán v roce 2010, za pár hodin se z hrstky uživatelů (většinou přátel a prvních testerů) stala bezplatná aplikace pro fotografování číslo jedna. Do prosince 2010 měl Instagram více než milion uživatelů“ (Woods 2013).

Antropologie je jednou z mála disciplín, která nám pomáhá pochopit, co nám o člověku říká proces, kterým se digitální kultura stává normativní kulturou. V knize *Digitální Antropologie* se tedy mohu dočíst, že digitální kultura se již stává normativní a z toho jsme schopni se něco dozvědět o člověku. Snadnější to může být ve chvíli, kdy lidé sami o sobě sdílí soukromé informace na sociálních sítích, interagují s ostatními a nejen s těmi, které skutečně znají. Pokud chceme určit, co nám přinesl vznik sociálních sítí a porovnat, co dříve neexistovalo a dnes je to naprosto každodenní záležitostí, bude to určitě fakt, že je dnes mnohem snadnější dozvědět se o lidech cenné informace právě skrze internet (Miller, Horst 2012: 30).

3.2. Instagram

Nejprve je potřeba vysvětlit, co to vlastně Instagram je, jak funguje a co se na této síti vlastně děje. „Instagram is a social media platform that emphasizes photo and video sharing via its mobile app. You can take, edit, and publish visual content for your followers to interact with thorough likes, comments, and shares“ (Forsey 2020). V mobilním telefonu to funguje tak, že si aplikaci stáhnete a založíte účet. Účet si můžete založit buďto pod vlastním, firemním nebo také úplně cizím jménem. A tak si ho vlastně může založit úplně každý. Pak se účty dělí ještě na soukromý a veřejný. Tedy pokud máte veřejný profil, tak vše, co přidáte, může vidět

kdokoli na světě. Stačí jen zadat vaše uživatelské jméno do vyhledávače. Kdežto pokud máte účet soukromý, musíte povolit žádosti o sledování a můžete si vybírat, komu dopřejete pohled na váš sdílený obsah. Sami pak na svém profilu vidíte, koho sledujete a kdo sleduje vás.

Na internetových stránkách jsem našla jednu z recenzí Instagramu:

„Instagram tedy může působit jako hezký čistý nástroj, v němž běží hezké fotky a v němž jen občas prozkočí nějaká reklama. Realita je však trochu jiná: se stagnací (a někde již i s ústupem) Facebooku se stává Instagram mimořádně silným marketingovým nástrojem. A co z toho plyne pro vás? Že je dobré to vědět. A nenechat se unést myšlenkou, že stačí dávat na Instagram hezké fotky. Nestačí. Kdysi platilo, že Instagram ukazoval fotky ze sledovaných účtů v chronologickém pořadí a vy jste tedy viděli všechny fotky všech sledovaných účtů. To už je dávno passé, nyní o tom, co vidíte, rozhodují algoritmy“ (Rybář 2018).

Vzhledem k situaci, ve které se právě celosvětově nacházíme kvůli viru covid-19, někteří informanti zmínili, že na Instagramu tráví mnohem více času, protože se nudí. Například informantka 4, tedy Martina hovořila o svém denním programu v lockdownu. Prý většinu času tráví na Instagramu, někdy na Facebooku a když už jí nebaví ani jedna z těchto platform, tak se jde koukat na videa na YouTube. Snaží se prý omezit užívání sociálních sítí na minimum, ale v téhle době je to těžké. Nejvíce jí pomáhá k odpoutání dlouhá procházka.

K Instagramu se pojí *Stories*. Slovo stories znamená v překladu do českého jazyka “příběhy”. Tento trend se vyskytl na Instagramu před několika lety a stále se zde drží. Několik mých informantů zmínilo, že *Stories* je pro ně nejzajímavější funkcí na této platformě. Informant Daniel odpověděl takto: „*Storýčka. Že lidi prostě můžou, že aniž by se to někde moc zaznamenávalo, že to tam není dlouhodobě pro ostatní lidi. Že prostě co ten den ty lidi zažili, to můžou natočit a 24 hodin to tam bude*“ (Informant 2, Daniel). Vysvětluji to zde proto, že kdokoli nemusí mít zkušenost s Instagramem a tudíž nezná jeho funkce. Pro pochopení toho, o čem informanti hovoří, je důležité objasnění.

„V *Goffmanově* pojetí soc. života jako scény je důležité rozlišení toho, co se děje viditelně (front stage) a co se odehrává za scénou (back stage)“ (Petrušek 2020). Skrze *Stories* tedy můžeme vidět, co ostatní uživatelé chtějí, abychom viděli, ale dle Goffmana to nemusí být vždy přesně to, co se odehrává za scénou.

3.3. Uživatelský profil

Pokud chcete na Instagram přispívat a vědět, jak Instagram funguje a co je jeho obsahem, musíte mít založený uživatelský profil. Jelikož Instagram používám, tak vím, že na Instagramu lze mít několik typů účtů. Některé z nich zde proto vyjmenuji. Tyto typy účtů, které zde popisuji, jsou také účty, které vlastní moji informanti, nejsou zde proto vypsány náhodně.

Prvním profilem, kterým se chci zabývat, je klasický profil člověka, který je zde sám za sebe. Tento uživatel přidává příspěvky, ale také sleduje ostatní profily, například pro inspiraci. Za takového uživatele se považuji já sama.

Dalším typem může být například účet profesionální, kdy vlastník pomocí takového účtu a vlastního úsilí dokáže přes tuto moderní platformu získat popularitu a také finanční prostředky. Nebo to může být i profil fanouškovský, který například zmínil informant Hynek. Informantů jsem se dotazovala, zda tento typ účtu mají. Informant Jan řekl, že rád fotografuje, ale nikdy na profesionální úroveň nedosáhl.

„Profil je místo, kde se shromažďuje obsah jeho majitele. Je to ten typický čtvercový layout tří obrázků v řadě, pod nimi dalších tří, pod nimi zase dalších, až dozadu do historie. Úkolem profilu je zaujmout natolik, že se návštěvník stane odběratelem obsahu – sledujícím neboli followerem. Na zaujetí svým profilem máte sotva pár vteřin, asi i méně. Návštěvník rychle prolítne očima váš obsah, aniž by jednotlivé posty více zkoumal nebo dokonce otevíral, a pokud není okamžitě zaujat barevností, kompozicí, nebo čímkoliv vizuálně atraktivním, odchází. U sebe odhaduji, že mi trvá tak vteřinu rozhodnout se, jestli budu něčí profil zkoumat blíže, nebo jestli odejdu. Pokud neodejdu, pak teprve zkoumám, co je to za člověka, co nabízí a jak vypadají jeho starší posty. A pak teprve se rozhodnu, zda ho budu sledovat, nebo ne“ (Desing Karla 2019).

Od informantky Kláry se také dozvídám o třetím typu uživatelského profilu, který bych zde chtěla zmínit. Tento druh účtu je soukromý profil, který sdílí velice osobní fotografie, které jsou zpřístupněny jen osobám, kterým Klára bezprostředně věří a nebojí se jim odkrýt tento pestřejší obsah. Podle slov informantky Kláry dává na tento profil fotografie, které by nikdy na svůj osobní, ale veřejný profil nesdílela.

Čtvrtým a posledním typem, kterému bych chtěla věnovat pozornost, je takzvaný falešný či anonymní profil. Ano, je možnost mít na Instagramu založený falešný účet, pod falešným jménem i údaji. Tento profil může sloužit k několika účelům. Může škodit, či šířit

nepravdivé informace, může se jednat o spam, může to být profil, který má za účel stalking či kyberšikanu. Důvodů pro založení takového účtu může být více.

Falešný profil měla založený má informantka Iva. Ovšem nezaložila si ho za účelem někoho poškozovat. V rozhovoru uvedla některé důvody.

„Tak ta prvotní myšlenka založení toho profilu...To bylo hlavně o tom, že dřív si se na profily lidí dostala přes odkaz, když mi někdo něco poslal, nebo i když jsem zadala něčí jméno do Googlu, tak mi to našlo toho člověka. Ale to potom už nešlo. No a tak já jsem si to založila hlavním za tím účelem vysmát se lidem. Dávala jsem tam fakt blbosti, protože celej Instagram považuju za ztrátu času a stupidní, někdy i povrchní. Tak jsem prostě vymyslela koncept nějakýho rádoby vtipnýho účtu. Kterej prostě dává na Instagram opak toho všeho, co tam dávaj všichni ostatní. Ostatní tam dávaj věci, se kterýma se chtěj pochlubit světu, kde jsou v nějakých nejlepších situacích, záviděníhodných a já jsem tam prostě dávala největší blbosti. Účel byl hlavně ten, že jsem tam dávala ty blbosti, o kterých si ostatní řekli, že co to tam dává, že to je blbost. Takže mohlo to někoho osvětit, ale to se nestalo. Některý lidi, co znám, tak dokonce odhadli, že to jsem já, nechápu jak“ (Informant 6, Iva).

Iva tedy uvedla v rozhovoru, že měla pouze jeden profil. Tento profil měla založený za účelem zábavy a také se chtěla lišit svými příspěvky od ostatních. Oproti tomu informantka Klára v rozhovoru hovořila o tom, proč vlastní na Instagramu 3 účty:

“Mám tři. Mám jeden hlavní, tam přidávám fotky normální. Pak mám soukromej, ten mám asi dva roky a mám tam asi jen třicet nejbližších přátel. Tam mám ošklivý fotky. Člověk co tam je, tak to беру tak, že mě fakt zná z jiný stránky, protože tohle bych nikdy v životě si nemohla dovolit přidat na ten hlavní profil, veřejný. Pak mám teda ještě jeden a to mám z doby, kdy jsem se rozešla s tehdejším přítelem. Měla jsem pocit, že předemnou skrývá nějaký příspěvky. Byla jsem posedlá a chtěla jsem vědět, jestli si je skrývá fakt jenom předemnou. Takže ten byl založený hlavně za účelem skrytýho sledování, zjištění informací, který bych na tom svým nezjistila. Ani jsem nechtěla, aby věděl, že to zjišťuju“ (Informant 1, Klára).

3.4. Influencerství

Influence, tedy anglické slovo, které v českém jazyce znamená vliv. To znamená, že člověk, který se nazývá influencerem, zřejmě ovlivňuje komunitu (a to nejen), která ho na sociální síti Instagram sleduje. „Na Instagramu můžete snadno a jednoduše propagovat i vlastní díla. Pokud

fotíte skvělé fotografie, kreslíte nádherné obrázky nebo vytváříte zajímavé animace či videa, je Instagram ideální platformou pro prezentaci vašich děl. Stejně tak, pokud vyrábíte šperky, šijete podle vlastních originálních návrhů nebo se věnujete jakékoli jiné výtvarné nebo designérské tvorbě. Vaše díla a autorské výrobky sice nemůžete přímo na Instagramu prodat, ale můžete zde snadno navázat kontakty a následně se domluvit na prodeji vašich děl“ (Digitální nomádi 2018).

K tomu se samozřejmě pojí reklama a spolupráce. Influencer může ovlivňovat jak svými vlastními i nevlastními názory, tak i spolupráce, které uzavírá a následně sdílí a šíří, nebo také svým chováním. Toto ovlivňování úzce souvisí s algoritmem, kterému se chci věnovat později. Jak se ukázalo při jednom z mých rozhovorů ze strany informanta, vznikají názory, že toto ovlivňování společně s algoritmem může být až destruktivní pro konstruktivní kritiku. „V českém i světovém prostředí jsou semeništěm influencerů zejména sociální sítě Instagram a Youtube (ale také Facebook a Twitter), kde si lidé zakládají své vlastní profily či kanály a zde publikují svůj vlastní obsah. Někteří jsou úspěšní méně, někteří více, což se zpravidla hodnotí dle počtu jejich sledujících. Ti, kteří dosáhnou vysokého počtu sledujících, bývají posléze oslovováni firmami, aby propagovali jejich produkty“ (Kretík 2018).

„Co se týče influencerů, co na Instagramu prodávají nějaký věci, tak si myslím, že to je docela amatérské marketing a myslím si že na to můžou slyšet asi fakt jenom děcka, protože jako rozhodně klesá účinnost takovýho toho marketingu jakoby že někdo ti něco cpe a ty prostě si řekneš, že je to fakt skvělý. Né tak prostě myslím si, že spousta lidí musí lhát protože si nemyslím, že každej druhěj šampon, kterej někdo reklamuje, tomu člověku doopravdy změnil život. A proto je to neetický, protože oklamávají to svoje publikum, který jsou hodně často děcka, na který by reklama cílit neměla že jo. Reklama je prostě regulovaná vzhledem k dětem v televizi a všude jinde. Ale na tom Instagramu prostě není. Takže když tam někdo něco ukáže, tak ty děcka to pak chtěj a je to prostě nekalá praktika, takže není to dobrý. Nepřijde mi to ani důstojný, živit se nějakým influencerstvím“ (Informant 6, Iva). Informantka Iva si tedy myslí, že Instagram může ovlivňovat i mnohem mladší generace a to pomocí reklamy, kterou mohou šířit hlavně influenceři.

3.5. „Lajky“

Slovo lajk - tedy počestěné slovo z angličtiny like, znamená *oblíbený*. Toto slovo se používá hlavně pro označení něčeho, co se vám líbí. Dejme tomu, že nějaký uživatel Instagramu přidá

nový příspěvek, tedy fotku. A je zde možnost, že mu můžete dát najevo, že se vám jeho příspěvek líbí. Docílíte toho tím, že kliknete na srdíčko u jeho fotky, které se následně zbarví do červena. Dříve na Instagramu bylo možné vidět, kolik kdo získal těchto lajků a od tohoto počtu se odvíjela jeho popularita. Protože čím oblíbenější příspěvky máte, tím větší máte šanci, že si jich někdo všimne a tím získáte další sledující či lajky. Před nedávnem ale Instagram tuto možnost zrušil. Dnes vidí přesný počet lajků jen člověk, který přidal konkrétní příspěvek. Dá se rozkliknout, kdo všechno příspěvek olajkoval, ale když je to hodně oblíbený příspěvek a má přes tisíce lajků, těžko by se počítalo přesné číslo. Abych to uvedla na pravou míru, u příspěvku můžete vidět například: “Karel a tisíce dalších tomu dali To se mi líbí” nebo „To se líbí Karlovi a dalším“.

Mohu jen spekulovat o tom, proč se Instagram rozhodl nezveřejňovat úplné počty lajků u příspěvků, ale mým čistým odhadem je to, že to mohlo vyvolávat negativní vliv na společnost. Už mnohokrát jsem od svých kamarádek slyšela například větu: “Hmm, můj příspěvek má malý počet lajků, tak ho raději smažu, asi se nelíbí, nesluší mi to”. Zamyslela jsem se nad touto problematikou a napadlo mě, že přeci počet lidí, kterým se příspěvek líbí, nerozhoduje o tom, zda to někomu sluší, ale to už je věc názoru. A tím, že je teď je nutné přímo rozkliknout a počítat lajky, se už nikdo nemusí strachovat, že by někdo viděl, že jeho příspěvek není třeba tolik olajkovaný. Pořád je zde ale algoritmus, který velí příspěvkům na Instagramu.

Tyto takzvané lajky mohou mít také vliv na společenské vztahy. Na toto téma se rozpovídal informant Hynek:

„Tohle lajkování je celkem hrozná věc. Třeba moje přítelkyně Bára je celkem žárlivá a ta ne že by to nějak hodně sledovala, ale tak všimá si toho jakoby a myslím si, že na tomhle shořelo hodně vztahů na těchto platformách moderních. Dřív to nebylo a teď jak je hodně možností, tak na tom hodně vztahů krachne a zas na druhou stranu díky těm platformám je spousta nových vztahů. Takže ono se to navzájem pobíjí takhle. Ale věřím tomu, že to může udělat velkou neplechu v tom vztahu, nějakéj nechtěnej lajk a už to lítá. Teďka ti i ten algoritmus hází na tu stránku navrhovaných příspěvků to, co převážně sleduješ. Takže i z toho by mohl být problém. No ale dřív byla na Instagramu funkce, že jsi viděla, kdo co začal sledovat nebo co kdo lajkuje. To už naštěstí zrušili, ale v tom si libovala právě moje Bára. Né, že bych se styděl za něco, co lajkuju, já si na to dávám celkem pozor. Takže taky jsem si s tím něco zažil, co se týče Instagramu a Facebooku, ale myslím, že v pohodě“ (Informant 8, Hynek).

Oproti tomu Petra má na lajkování jiný názor. Petra si lajky na Instagramu ani na Facebooku nebere jako něco, co by ji mohlo ve vztahu ohrožovat, dle jejích slov.

„Mě moc nezajímá, co můj přítel lajkuje na Instagramu nebo Facebooku. Vím, že to není realita, je to virtuální svět, kde je možný snad všechno. Taky se ráda podívám na nějaký holky, co se hezky oblíkají a můžu z toho čerpat nápady na nový outfity, ale jinak to tolik neřeším. Takže se ani nezajímám o to, koho na Instagramu můj přítel sleduje, co komu lajkuje a tak. Je to jeho věc, je to svobodný člověk a já mu přece nemůžu nic zakazovat. I kdybych něco takového zjistila, asi bych si to nebrala k srdci, je mi to tak nějak jedno. Mám v něm důvěru. Myslím si, že lidi by neměli tolik řešit sociální sítě. Důležitý je to, jak se k sobě lidi chovají na živo. Nevidím důvod, proč by mě obrázky na Instagramu měli donutit žárlit. Takže si ani nemyslím, že mě v tomhle případě Instagram ovlivňuje. To se ale nedá říct o mém vzhledu. Občas se přistihnu, že někomu něco závidím, samozřejmě v tom dobrém slova smyslu. Ale jde o tohle...Instagram hodně zkresluje, existuje photoshop a další věci. Člověk má občas pak pocit, že když nemá to co ostatní, je méněcenný. To samozřejmě není pravda, ale víš jak. Jde o materialismus. Občas bych prostě chtěla mít třeba hezčí rty, nebo tu novou kabelku od Prady, když vidím, jak někomu sluší a já si jí představím na sobě, ale vím, že jí mít nemůžu. Mívám z toho špatný náladu, ale to mě vždycky za chvíli přejde“ (Informant 9 , Petra).

Lajky mohou pro někoho znamenat ukazatele toho, jak moc je fotka či příspěvek hezký. Cílem některých uživatelů je dosáhnout toho, aby je ostatní měli na sociálních sítích rádi. Informantka Šárka mi vyprávěla příběh, kterého se stala součástí.

„Mám kamarádku, o které vím, že se s přítelem neustále hádá, jejich vztah není příliš harmonický. Spíš bych řekla, že mají doma pěknou Itálii. Na Instagramu to ale působí tak, že jsou do sebe nejvíce zamilovaní a mají oči jen pro sebe. Ona tam totiž sdílí fotky, kde se mají rádi a k tomu přidává takové pěkné popisky. Pak to teda pro lidi, který je neznají, může vypadat, že mají dokonalý vztah. Skutečnost je ale jiná. Vidím v tomhle zásadní rozdíl mezi realitou a tím, o se děje na internetu. Proto se snažím nesoudit lidi podle toho, co vidím na Instagramu, ale někdy se tomu prostě nedá vyhnout“ (Informant 10, Šárka).

Z odpovědí mých informantů vyplývá, že se díky Instagramu inspirují, což je pro ně vyhovující a pozitivně ovlivňující. Pokud se ale zaměřím na negativní stránku Instagramu dle odpovědí mých informantů, je to vliv na mezilidské vztahy, který se díky sociálním sítím mění.

3.6. Algoritmus

V knize od Michelle Losekoot a Elišky Vyhnánkové se můžeme dozvědět, že nás sociální sítě doslova nešpehují v tom pravém slova smyslu. Podle jejich slov bychom ale měli počítat s tím, že algoritmy jsou citlivé na to, co v online prostředí děláme (Losekoot, Vyhnánková 2019: 68). Ve své bakalářské práci hovořím o algoritmu hlavně z toho důvodu, že může působit na každodenní život informantů.

Algoritmus sice předhazuje jen příspěvky, které s danou osobou souvisí podle toho, co sleduje, lajkuje, rozklikává a se kterými profily komunikuje, ale může to mít (nejen) dva typy následků. Dejme tomu, že osoba X má ráda květiny, přírodu a cestování. V tom případě odhaduji, že takové příspěvky vyhledává, tím pádem se jí i ukazují. To může sloužit jako inspirace pro cestování, životní styl a tak dále. Ale co když osoba Y zastává striktně jeden politický názor? Může na dané téma získávat i příspěvky. Ale díky tomu, že algoritmus funguje na principu “co se ti líbí, to ti dám”, tak tato osoba Y neuvidí jiné politické příspěvky, jen ty podporující její názor. Chrástová také zmiňuje, že lze zabránit tomu, aby se vám ukazovaly příspěvky, které se vám již přestaly líbit a nechcete je nadále vídat. Není to ale tak jednoduché, neboť algoritmus si pamatuje, co vás v minulosti bavilo a upoutalo vaší pozornost. (Chrástová 2020). Na toto téma promluvil informant Jan:

„Nezůstal bych jenom u toho Instagramu, ale vztáhnul bych to na sociální sítě jako obecně, souvisí to hodně s tím, co jsem říkal s tou tvorbou názorů a tím že se, že lidi mají tendence se na sociálních sítích obklopotvat především lidmi, kteří sdílí ty samé názory jako oni a sdílet zdroje informací, které víceméně ty jejich názory a náhledy na svět podporují s tím, že se může jednoduše stát, že ty informace budou prostě lživé nebo při nejmenším jaksi nepravdivé nebo zavádějící. Takže minimálně tvorbu názorů to může ovlivnit že jo a potom může ovlivnit naše politické chování, koho budem volit. Takže ano, vliv na život to má. Potom třeba u mladších lidí, asi tedy i u těch strašších, ale u těch mladších to bude přeci jen víc, jsou k tomu náchylnější, tam to může ten život ovlivňovat konkrétně v tom, že vidí skrze ty své influencery nějaké trendy, které se potom snaží napodobovat, ať už teda ve zlém nebo v dobrém“ (Informant 3, Jan).

Mark Deuze hovoří ve své knize o tom, že média se stala nedílnou součástí našich každodenních životů. „Přítomnost médií v každodenním životě se očividně znásobuje. Média jsou všudypřítomná (jsou všude) a všeprostopující (nelze je vypnout). Ba co víc, většinu času, který trávíme v bdělém stavu, jsme téměř zcela zanořeni v médiích“ (Deuze 2015: 8).

Informant Hynek v rozhovoru uvedl, že na jeho přítelkyni má vliv algoritmus aplikace TikTok.

„V tomhle ten Instagram jde naproti. A to samé ten TikTok, ale ten já nemám, ale Bára jo. Ona tam má prostě nějaký videa s kočkama, který má ráda a hází jí to prostě další a další videa s kočkama. A ona se tomu pořád tlemí hodinu v kuse a já pak říkám co děláš, prosímte (smích). A kouká na vtipný videa pořád dokola no. Ale zase když ten člověk... Ono to je těžký si ten volnej čas pohlídat. Ty lidi nemaj to nutkání proč by s tím Instagramem nebo TikTokem končili. Protože kdyby tam nebyli, tak by byli třeba zase v ostatních očích divný. Není žádné reálné důvod, proč by měli přestávat bejt na tom Instagramu, protože to nedělá nic špatnýho ve finále“ (Informant 8, Hynek). Je zde tedy tvrzení dle Hynka, že Instagram nic špatného nedělá. Tento názor ale nesdílí informant Daniel, ani informant Jakub. Oba informanti v rozhovoru popsali, že právě algoritmus je strůjcem závislosti, kterou si mohou na sociální síti vytvořit. Na Instagramu je to podle jejich slov o to snazší, protože je tato platforma založena na fotografiích a tyto fotografie vždy zaujmou více, než například psané slovo. Daniel hovořil nejen o Instagramu, ale také o TikToku, který je podle jeho slov lepší v tom, že tam jsou pouze videa.

O algoritmu, který řídí příspěvky na moderní platformě zvané Instagram, jsem hovořila se všemi informanty. Například Iva uvedla, že v čase, kdy měla založený svůj falešný profil, se jí objevovaly na hlavní stránce neustále ty samé příspěvky. Z toho důvodu ji Instagram přestal bavit. Iva také doplnila, že Instagram je ztráta času. Co se týče ostatních informantů, tak se většina shodla na tom, že algoritmus jako takový se jim jeví jako dobrý prvek Instagramu. Většina informantů ale také uvedla, že právě algoritmus může být strůjcem závislosti na této sociální síti. Závislost většinu informantů definuje jako něco, co se jeví neustálým chůčem vidět další a další příspěvky a dotýčný nemůže přestat, dokonce i přestane vnímat čas. Informantka Klára uvedla, že se jí občas stane, že u sociálních sítí ztratí pojem o čase.

4. Závěr

Sociální sítě se staly součástí našich životů. Náš každodenní život může Instagram ovlivňovat v různých rovinách, pozitivně i negativně.

Na začátku své bakalářské práce jsem si vymezila dvě výzkumné otázky. Nyní bych se přesunula k tomu, co mi výzkum na základě rozhovorů s informanty přinesl.

V jakých oblastech každodenního života je vliv sociálních sítí podle informantů nejpatrnější? Tuto otázku jsem si položila hlavně proto, že mi přijde důležité objasnit, jak informanti vnímají vliv moderních platforem v dnešní době, která je ovlivněna krizí způsobenou virem covid-19.

Jako první oblast, kterou informanti uvedli, jsou partnerské vztahy, nebo i vztahy obecně. Většina informantů hovořila o tom, že co se děje na Instagramu, sice není realita, ale i tak to může mít vliv na jejich vztah s partnerkou/partnerem. V podkapitole „Lajky“ jsem zveřejnila rozhovor s Hynkem, který popsal, že i skrze Instagram může dojít k žárlení. Oproti tomu informantka Petra uvedla, že pro ni Instagram v tomto ohledu nic neznamená, protože to podle jejích slov není nic, co by ji ve vztahu mohlo ohrozit. Podobný názor měla i informantka Iva. Tyto informantky byly ale jediné, které měly takto podobný názor. U ostatních informantů se odpovědi téměř shodovali na tom, že pokud na sociální síti Instagram jejich partner či partnerka interaguje s ostatními, neprospívá to jejich vztahu a může to mít vliv nejen na jejich každodenní život, ale i na jejich budoucnost.

10/10 informantů uvedlo, že Instagram si založili hlavně z toho důvodu, že už ho měli všichni ostatní, a proto se chtěli stát součástí dění na této platformě. Dá se tedy říct, že důvod založení Instagramu u mých informantů je spíše o jejich vlastní potřebě být jeho součástí.

S informanty jsme otevřeli témata, o kterých jsme hovořili jako o naučených každodenních rituálech. Většina informantů uvedla, že ovlivňování každodenního života Instagramem shledává také v tom, jak je tvořen jejich denní harmonogram. Při sběru dat jsem si nemohla nevšimnout, že se odpovědi shodovali hlavně v tom, že se informanti cítí být k telefonu a sociálním sítím připoutaní. Toto připoutání vnímají tak, že už ani nevnímají, že ho v ruce mají a že si prohlíží novinky z virtuálního světa. Často se podle slov informantů stane, že ztratí pojem o čase a uvědomí si to až když už na sociálních sítích stráví příliš mnoho času.

Dalším zajímavým faktem, na který jsem přišla v průběhu výzkumu, byl ten, že příspěvky na Instagramu mohou ovlivňovat tvorbu názorů. O tomto hovořil především

informant Jan, který uvedl, že sociální sítě raději omezuje. Hlavním důvodem byla obava z toho, jak by to mohlo ovlivnit jeho kritické myšlení a vnímání reality.

Má druhá výzkumná otázka byla: *Jak se tento vliv sociálních sítí projevuje v životě informantů?* Z mého výzkumu vyplývá, že se tento vliv projevuje především tak, že informanti přímo pociťují závislost, která jim například nedovoluje vyjít z komfortní zóny a sociální sítě omezit. Toto neplatí pro všechny mé informanty, neboť někteří se rozhodli již Instagram opustit, nebo omezit do takové míry, aby jim tato aplikace nevyplňovala příliš volného času, který by podle jejich slov využili jinak.

Výzkumem jsem zjistila, že sociální sítě jsou nedílnou součástí našich životů. Pouze my ale dokážeme korigovat, jak moc ovlivňují náš každodenní život. Všech deset informantů, kteří mají zkušenost se sociálními sítěmi a především s Instagramem, se cítí být jimi ovlivněno. Tento vliv někteří popisují jako něco, co je může inspirovat, díky čemuž mohou mít lepší život, nebo na něj nahlížet z jiné perspektivy, nebo něco, co jim může přinést jinou perspektivu do života. Naopak se ale také informanti zmiňují, že je Instagram může ovlivňovat negativně. A to například v utváření názorů, ve sféře mezilidských vztahů a také v rozvrhování času.

Dále jsem došla k závěru, že dle mých informantů již není nejpoblíbenější platformou Instagram, jak jsem si osobně myslela, ale je to TikTok. Při dotazování proč tomu tak je, mi většina informantů odpověděla, že TikTok je lepší v tom, jak funguje. Tedy je založen na krátkých videích, které doprovází hudba. Facebook je podle informantů využíván v dnešní době už pouze jen ke komunikaci. K tomu se pojí i funkce Instagram nazývaná *Stories*. Informanti totiž uvádí, že právě tato funkce je na Instagramu baví nejvíce.

To, co je pro jednoho člověka zábavné, nemusí platit pro druhého. S informantem Janem jsme hovořili o jeho příběhu, který jsem zde chtěla zdůraznit, protože si myslím, že i takto může internet ovlivňovat každodenní život. Jan mi vyprávěl příběh o fotografii, kterou sdílel na Facebooku, ale neměl svolení od osob, které na této fotografii byly. Situace, která nastala, když to obě osoby zjistily, se sice nijak extra neřešila, ale to neubírá na její závažnosti. V dnešní době plné možnosti, kdy mohou být kamery prakticky kdekoli, dochází k nekontrolovatelnému sběru dat.

5. Literatura

- Bačová, V. 2008. *Identita v sociální psychologii*. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/309320985_Identita_v_socialni_psychologii [22.3.2021]
- Bauman, Z. 2020. *Tekutá modernita*. Praha: Portál.
- Bernazzani, S. 2019. *Instagram Stories: What They Are and How to Make One Like a Pro*. Dostupné z: <https://blog.hubspot.com/marketing/instagram-stories> [4.3.2021]
- Blinka, L. 2015. *Online závislosti: jednání jako droga? : online hry, sex a sociální sítě : diagnostika závislosti na internetu : prevence a léčba*. Praha: Grada, 2015.
- Boydlová, D. 2017. *Je to složitější: sociální život teenagerů na sociálních sítích*. Praha: Akropolis.
- Creswell, J. W. 1998. *Qualitative inquiry and research design. Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage.
- Desing Karla. 2019. *Jak funguje Instagram? Základní přehled pro začátečníky*. Dostupné z: <https://www.designkarla.cz/jak-funguje-instagram-zakladni-prehled-pro-zacatecniky/> [24.1.2021]
- Deuze, M. 2015. *Media life: Život v médiích*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum.
- Digitální nomádi. 2018. *Jak vydělávat peníze na Instagramu. Návod pro začátečníky*. Dostupné z: <https://digitalninomadstvi.cz/jak-vydelavat-penize-na-instagramu/> [25.1.2021]
- Eriksen, T. H. 2008. *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Praha: Portál.
- Gavora, P. 2008. *Úvod do pedagogického výskumu*. Bratislava: Vydavateľstvo UK.
- Hendl, J. 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál. [16.1.2021]
- Hine, CH. 2015. *Ethnography for the Internet*. Dostupné z: <https://www.semanticscholar.org/paper/Ethnography-for-the-Internet%3A-Embedded%2C-Embodied-Hine/308be875704a3901129378d0922b7710732a3bd4> [10.3.2021]

- Holubová, K. 2016. *Koncept identity na poli sociologické teorie*. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/4563/AUC%20PaH%20Sociologica_XXI_2_2016_31-49.pdf [20.3.2021]
- HubSpot. 2020. *How to Use Instagram: A Beginner's Guide*. Dostupné z: <https://blog.hubspot.com/marketing/how-to-use-instagram> [16.2.2021]
- Chrástová, N. 2020. *Poodhalte tajemství sociálních sítí: Jak funguje algoritmus a zobrazování?* Dostupné z: <https://www.blueghost.cz/clanek/poodhalte-tajemstvi-socialnich-siti-jak-funguje-algoritmus-a-zobrazovani/> [20.3.2021]
- KEY ADVANTAGE s.r.o. 2020. *Sociální síť*. Dostupné z: <https://www.key-advantage.cz/socialni-site/> [15.1.2021]
- Kretík, M. 2018. *Influencer marketing: Jak může značce pomoci a jak ji může poškodit*. Dostupné z: <https://tyinternety.cz/prirucka-marketera/influencer-marketing-jak-muze-znacce-pomoci-a-jak-ji-muze-poskodit/> [25.1.2021]
- Losekoot, M., E. Vyhnánková. 2019. *Jak na síť: ovládněte čtyři principy úspěchu na sociálních sítích*. V Brně: Jan Melvil Publishing.
- Manovich, L. 2018 *Jazyk nových médií*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
- Miller, D., H. A. Horst. 2012. *Digital Anthropology*. [Taylor & Francis Ltd.](#)
- Novotná, H., O. Špaček, M. Šťovíčková, ed. 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: FHS UK.
- Nutil, P. 2018. *Média, lži a příliš rychlý mozek*. Praha: Grada.
- Pavliček, A. 2010. *Nová média a sociální síť*. Praha: Oeconomica.
- Petrusek, M. 2020. *Sociologie dramaturgická*. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Sociologie_dramaturgicka [20.3.2021]
- Policie ČR. 2021. *Nebezpečné pronásledování (stalking)*. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-nebezpecne-pronasledovani-stalking.aspx> [20.3.2021]
- Rothenbuhler, E. W., M. Coman. 2005. *Media Anthropology*. SAGE Publications, Inc.
- Rybář, J. 2018. *Proč je Instagram nebezpečný (a proč ho mám rád)*. Dostupné z: <https://www.fotoguru.cz/instagram-a-fotografovani/> [8.12.2020]
- Soukup, V. 2011. *Antropologie: teorie člověka a kultury*. Praha: Portál.

Soukup, M. 2014. *Terénní výzkum v sociální a kulturní antropologii*. V Praze: Karolinum.

Šimůnek, M. 2015. *Digitální etnografie*. Dostupné z:
https://www.academia.edu/18289957/Digitální_etnografie [18.2.2021]

Toffler, A. 1992. *Šok z budoucnosti*. Praha.

Trachtová, V. 2011. *Kdo jsme a kým se stáváme v online sociálních sítích*. Dostupné z:
<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/97890?lang=en> [16.1.2021]

Trampota, T., M. Vojtěchovská. 2010 *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál.

Trédez, E. 2018. *Sociální sítě - a to funguje jak?: všechno, co vás zajímá, když jste online*. Praha: Svojtka & Co.

Woods, B. 2013. *Instagram – A Brief History*. Dostupné z:
<https://thenextweb.com/magazine/2013/06/21/instagram-a-brief-history/> [4.3.2021]